

POTREBNO JE STIMULIRATI ULAGANJE U PREVENCIJU SIGURNOSTI I ZDRAVLJA NA RADU

Nenad Puljić, dipl. ing. strojar.

Prema Međunarodnoj organizaciji rada (MOR-u), ciljevi inspekcije rada su: provođenje zakonskih odredbi koje se odnose na uvjete rada i zaštitu radnika dok obavljaju svoj posao; pružanje tehničkih informacija i savjeta poslodavcima i

radnicima u vezi s najefikasnijim načinom poštovanja zakonskih odredbi; i identifikacija nepravilnosti ili zloupotreba koje nisu posebno obuhvaćene postojećim zakonskim odredbama.

Učinkovit sustav inspekcije ključan je za promoviranje i praćenje usklađenosti sa zakonskom regulativom. Provedba i sankcioniranje su komponente svakog sustava inspekcije rada ali je nužno da budu kombinirane na adekvatan način s preventivnim politikama, koje imaju za cilj pomoći poslodavcima i radnicima u otklanjanju i sprječavanju rizika od profesionalnih nezgoda i bolesti.

Značajna je i važna uloga inspektora rada u području zaštite na radu, jer isti nadzire primjenu zakona i drugih propisa kojima se uređuju odnosi između poslodavaca i radnika u području zaštite na radu. Uz obveze propisane poslodavcima u odnosu prema radnicima, inspektori rada u području zaštite na radu nadziru i propisane obveze u odnosu prema osobama koje nisu u radnom odnosu s poslodavcem, odnosno volonterima, osobama koje se nalaze na stručnom osposobljavanju za rad, učenicima i studentima na praktičnoj poduci, osobama koje rade u vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili odgojne mjere, kao i poslovnim suradnicima, službenicima, korisnicima usluga i drugim osobama koje dolaze u prostorije i prostore poslodavaca.

Inspektori posebno nadziru primjenu propisa koji se odnose na obveze poslodavca propisane

za rad maloljetnika, žena, trudnica, radnica koje su nedavno rodile, radnica koje doje dijete, invalida i drugih osoba za koje su propisane posebne mjere zaštite. Nadalje, nadziru zakonitost rada osoba koje su ovlaštene za obavljanje poslova zaštite na radu te investitore, vlasnike građevina, koncesionare i druge osobe za koje se izvode radovi, u izvršavanju propisanih obveza u provođenju mjera zaštite na radu tijekom projektiranja građevina, izgradnje, odnosno izvođenja radova.

Nakon uspješnog završetka radnog vijeka u Državnom inspektoratu i njegovim prednicima te dugogodišnjeg iskustva na rukovodećim mjestima u području zaštite na radu, nakon odlaska u zasluženu mirovinu, odlučili smo zamoliti Nenada Puljića, dipl. ing. strojarstva, za razgovor s ciljem analize proteklog razdoblja ali i pogleda u sadašnjost i budućnost zaštite na radu u RH.

SIGURNOST: Na osnovi Vašeg dugogodišnjeg iskustva i rada na značajnim dužnostima u inspekciji zaštite na radu, kako biste ocijenili aktualno stanje u području zaštite na radu u Hrvatskoj?

PULJIĆ: Aktualno stanje zaštite na radu u Republici Hrvatskoj neusporedivo je bolje od stanja koje je bilo 1997., kada sam se počeo baviti zaštitom na radu na mjestu inspektora rada. Tome je najviše pridonijelo usklađivanje sa stečevinama Europske unije. Pristupni pregovori potaknuli su nas da se odmaknemo od forme „briga za radnika“ i prihvatimo zaštitu na radu kao sustav unapređivanja sigurnosti i zdravlja radnika na mjestima rada, koja ujedno unapređuje stabilnost i konkurentnost poslodavaca, dugoročno pridonosi ukupnoj socijalnoj stabilnosti, smanjenju troškova za zdravstvo i prijevremena umirovljenja te produljenju radnog vijeka. U tom su smislu propisi u području zaštite na radu gotovo u potpunosti usklađeni s pravnom stečevinom Europske unije, međutim od forme do implementacije u praksi dug je put, a mi tim putem idemo vrlo sporo.

SIGURNOST: U određenom razdoblju Zakonom su značajno reducirane prekršajne kazne, a težište je umjesto toga stavljeno na donošenje upravnih mjera. Kako ocjenjujete tu promjenu, odnosno koliko je takva promjena utjecala na područje primjene propisa u zaštiti na radu?

PULJIĆ: U vrijeme kada se radilo na rekonstrukciji kaznenih odredaba Zakona o zaštiti na radu, imperativ je bio osigurati provedbu Zakona i, koliko je to moguće, smanjiti opterećenja poslodavaca. U tome sam dijelom i osobno sudjelovao, a pri tome sam se vodio sljedećim:

Bitne svrhe Zakona su spriječiti ozljeđivanje i obolijevanje radnika pa u slučajevima kada poslodavac ne postupa u skladu s odredbama Zakona, a inspektor je u nadzoru utvrdio nezakonitosti koje mogu izravno uzrokovati ozljedu ili bolest (neispravno sredstvo rada, neosposobljeni radnik, rizični postupci i sl.), obveza je inspektora poduzeti mjere kojima će se postići prije svega svrhe Zakona. To je moguće isključivo upravnim mjerama, odnosno zabranama i naredbama spriječiti nastanak štetnog događaja i na taj način prisiliti poslodavca na provedbu propisa. Za izvršenje takvih mjera poslodavac mora, u pravilu, prekinuti s dijelom proizvodnje, uložiti sredstva i vrijeme te nakon toga može nastaviti rad u skladu s propisima. Ako poslodavac ignorira upravnu mjeru, predviđene su visoke prekršajne kazne.

Iskustva s prekršajnim kaznama prema prethodno važećem zakonu bila su poražavajuća, prekršajni sudovi su prijave puštali u zastaru, nekad presuđivali opomene i slično, a rijetko kad su presuđivali propisane novčane kazne. Na taj način nije se moglo osigurati kvalitetnu provedbu Zakona, jer su poslodavci umjesto kazni plaćali odvjetnike, a inspektori su gubili ogroman broj sati na sudjelovanje u raspravama na prekršajnim sudovima. Zato su prekršajne mjere u sada važećem Zakonu, u pravilu, ostavljene za „administrativne“ nezakonitosti (izrada plana izvođenja radova, elaborata zaštite na radu, procjene rizika i sl.) koje ne utječu izravno na aktualne rizike na mjestima rada. Uz to su za naplaćivanje novčanih kazni ovlaštene inspektori rada, što se pokazalo višestruko učinkovitije od naplate novčanih kazni od strane prekršajnih sudova.

SIGURNOST: Na problem trenda rasta broja radnika s akutnim ili kroničnim bolestima u prostorijama ili na prostorima poslodavaca, te teškim ozljedama i smrtnim ishodom, u svojem izvješću za 2018. godinu upozorio je u vrijeme vašeg aktivnog rada tadašnji Inspektorat rada te zatražio od ministarstava nadležnih za rad i zdravstvo da poduzmu odgovarajuće mjere za

smanjenje ovih pojava. Novi pokazatelji i trendovi ukazuju i nadalje negativne trendove. Što je potrebno poduzeti da se to promijeni?

PULJIĆ: I prije je bilo slučajeva da radnik umre na mjestu rada zbog akutne ili kronične bolesti, ali trend rasta broja takvih slučajeva je postao zabrinjavajući. Zato smo u Izvješću za 2018. predložili da ministarstvo nadležno za zdravstvo i ministarstvo nadležno za rad razmotre mogućnost utvrđivanja odgovarajućih mjera za smanjenje ovakvih pojava. Poznato je da smo sve starija nacija ali i sve bolesnija. Međutim, treba osvijestiti da teško bolestan radnik kada obavlja poslove na mjestima rada ugrožava sebe i druge radnike. Događalo se da radnik umre za građevinskim strojem, na skeli ili drugim poslovima.

U Zakonu o zaštiti na radu postoji podloga za zaštitu bolesnih radnika, ali odredbe se ne mogu provesti jer je opće zdravstveno stanje radnika nepoznanica za poslodavca, a medicina rada nema obvezu utvrđivati zdravstveno stanje radnika šire od uputnice za utvrđivanje zdravstvene sposobnosti za obavljanje poslova s posebnim uvjetima rada. Smatram da bi trebalo ostvariti bolju suradnju između medicine rada i opće prakse, dati odgovarajuće ovlasti medicini rada i u tom smislu dopuniti propise.

SIGURNOST: Percepcija je u javnosti da je propisima potrebno „prisiliti“ i poslodavce i radnike na provedbu mjera zaštite na radu. Na takav način stvara se i pritisak na stalnu izmjenu propisa. Kako promijeniti takav pristup, odnosno da ključni subjekti prihvate svoje obveze prepoznavajući obostrane koristi, a ne prebacujući odgovornost na druge čimbenike?

PULJIĆ: Tamo gdje ne postoje sustavna rješenja ili sustav ne djeluje preventivno, nužna je represija. U sustavu sigurnosti i zaštite zdravlja na radu, kakav smo prihvatili kao članica Europske unije, ako se dosljedno provodi u praksi, prevencija se postiže bez represije. Za postizanje bolje prevencije u zaštiti na radu trebali bi intenzivnije raditi na usvajanju dobre prakse država članica Europskog gospodarskog prostora, kao što su:

Povrat troškova zdravstvenog i mirovinskog osiguranja od poslodavaca kod kojih su radnici

doživjeli ozljede ili profesionalne bolesti provodi se u Republici Hrvatskoj, ali je obuhvat takvih slučajeva vrlo skroman. Povrat troškova treba intenzivirati tako da se obrade svi slučajevi ozljeđivanja i profesionalnih bolesti koji su uzrokovani neprimjenom mjera zaštite na radu.

Poslodavcima čiji radnici iznadprosječno koriste zdravstveno osiguranje, zbog ozljeda i bolesti uzrokovanih radom, trebalo bi povećati stopu doprinosa, jer nema nikakvog razloga da poslodavci koji ulažu u prevenciju zaštite na radu budu solidarni s onima koji to svjesno ne čine.

Komore i udruge u gospodarstvu trebale bi različitim akcijama promovirati svijest da poslodavci koji ne posluju po propisima Republike Hrvatske, nelojalno konkuriraju na tržištu poslodavcima koji provode sve propise koji se na njihov odnos, uključujući i propise o zaštiti na radu. Uz to što nelojalno konkuriraju na tržištu, takvi poslodavci su visoko rizični u postizanju kvalitete i rokova.

Kada govorimo o važnosti zaštite na radu, često koristimo podatke Međunarodne organizacije rada ili Europske komisije koji su stari više od dvadeset godina. Nije mi poznato da je u Republici Hrvatskoj ikada provedeno znanstveno istraživanje na državnoj razini o strukturi troškova u provedbi mjera zaštite na radu, o troškovima koji su uzrokovani neprovođenjem mjera, te o makroekonomskim učincima ulaganja u zaštitu na radu u različitim sektorima gospodarstva. Smatram ovakvo istraživanje nužnim za korekciju različitih neutemeljenih stavova o zaštiti na radu i kao temelj za edukaciju poslodavaca i odgovornih u državnim službama.

SIGURNOST: Poznato je da je najvažniji dokument u prevenciji rizika ozljeda na radu, profesionalnih i drugih bolesti povezanih s radom; procjena rizika. Što se može zaključiti na temelju inspekcijskih nadzora, kakva je kvaliteta tih dokumenata?

PULJIĆ: Procjene rizika od poslova na mjestima rada sve su kvalitetnije; u većini odgovoraju propisanoj formi i metodologiji. Međutim, previše je „špranci“, zbog kojih se vrlo rijetko mogu vidjeti kvalitetne mjere za poboljšanje stanja na konkretnom mjestu rada. U velikoj većini

s mjerama se ide do razine propisanih obveza i tu završavaju, a mjere za unaprjeđivanje su rijetke.

Procjene se revidiraju periodički i zbog toga nemaju kontinuitet u suradnji radnika i poslodavca, a takva suradnja trebala bi biti jedna od važnih uporabnih vrijednosti procjene rizika.

SIGURNOST: Kad su u pitanju nesreće u prostorima poslodavca sa smrtnim posljedicama, što su inspekcijski nadzori utvrdili, koji su osnovni razlozi takvih događaja?

PULJIĆ: Izdvojio bih dva najčešća uzroka teških nesreća na radu. To su neplaniranje i nerazrađivanje procesa rada s mjerama sigurnosti te neispravnost i neodržavanje sredstava rada. U pozadini oba uzroka su štednja u provođenju mjera zaštite na radu, posebno nedostatak stručnih radnika i to kod mikro i malih poslodavaca.

Najčešća praksa mikro i malih poslodavaca, a nije nepoznata ni srednjim poslodavcima, jest da organizaciju rada, tehnologiju rada, izbor sredstava rada, zaštitne opreme i zaštitnih mjera prepuste izvršnim radnicima. Takav proces rada nije planiran i razrađen od strane stručnih radnika, niti ga nadziru odgovarajući stručnjaci, inženjeri i tehničari. U žargonu takav način rada nazivamo „improvizacija“, a u improvizacijama samo je pitanje vremena kada će se dogoditi nesreća.

Sredstva rada se u pravilu ne održavaju, već se koriste sve do kvara. Kada dođe do kvara ne traži se popravak od ovlaštenog servisa, već se očekuje od radnika da sami osposobe sredstvo rada za daljnji rad. Jasno je da bez potrebnih znanja, odgovarajućih alata i zamjenskih dijelova, i tu nastaju različite improvizacije, kvarovi su sve češći, a sredstvo rada postaje sve opasnije.

SIGURNOST: Prilika je podsjetiti da Rezolucija Europskog parlamenta od 14. siječnja 2014. o učinkovitoj inspekciji rada kao strategiji za poboljšanje radnih uvjeta u Europi smatra da se inspekcije rada mogu uspješno obavljati samo ako nadležna tijela raspolažu dovoljnim financijskim i ljudskim resursima; izražava svoju zabrinutost zbog činjenice da inspekcijska tijela u državama članicama nemaju dovoljan broj zaposlenika te zbog nedostatka stručnog usavršavanja, osobito o europskim problemima; zahtijeva od država

članica da ojačaju svoje sustave inspekcija jer bi to trebao biti ključan dio nacionalnih planova; te ističe da inspekcija rada ima ključnu ulogu u provjeri cjelovitog provođenja zakona na snazi, kao i u osiguranju da su posebno osjetljivi radnici obuhvaćeni i zaštićeni. Koliko se Hrvatska u proteklom razdoblju približila primjeni ciljeva navedene Rezolucije?

PULJIĆ: Naravno da inspekcija rada ima jednu od najvažnijih uloga u sustavu zaštite na radu, ali ne smijemo zaboraviti da bi, u skladu s propisima, stručnjaci zaštite na radu trebali biti najprisutniji, gotovo svakodnevno, na mjestima rada te da bi tako trebali biti u prilici i obvezi uočiti prisutne rizike.

Niti jedna država članica Europske unije nema kapacitet inspekcije rada koji bi osigurao dovoljno učestalu prisutnost inspektora na svim rizičnim mjestima rada. Međutim, u većini njih djeluju sustavi zdravstvenog i mirovinskog osiguranja, kako sam već spomenuo, pa u sinergiji s inspekcijom rada ostvaruju značajne rezultate.

Nakon više godina neprimanja novih inspektora, uz prirodan odljev postojećih, te nakon ukidanja Sektora za nadzor zaštite na radu u Državnom inspektoratu, ne može se reći da Republika Hrvatska radi na jačanju inspekcije rada. Ako se takav stav uskoro ne promijeni, inspekcija rada će morati redefinirati svoje aktivnosti, metode i prioritete kako bi ostvarila potrebnu razinu doprinosa stanju zaštite na radu.

SIGURNOST: Mikropoduzeća te mala i srednja poduzeća čine gotovo 93 % svih poduzeća u EU-u, a slična je situacija i u Hrvatskoj. Tu susrećemo i najviše teškoća u provedbi mjera zaštite na radu. Koliki su problem nedorečeni ili proturječni propisi, a koliko neznanje ili nemar odgovornih osoba u pravnim osobama?

PULJIĆ: Treba uzeti u obzir da najveći broj mikro i malih poslodavaca, ali i samozaposlenih osoba, ne nastupaju samostalno i izravno na tržištu roba i usluga već obavljaju poslove za velike poslodavce. Veliki poslodavci traže što niže cijene roba i usluga pa samozaposlenim osobama, mikro i malim poslodavcima preostaju oskudna financijska sredstva za niz pratećih troškova poslovanja pa tako i za zaštitu na radu.

Zbog takvih okolnosti poslovanja samozaposlene osobe, mikro i mali poslodavci traže što povoljnije usluge osoba ovlaštenih za poslove zaštite na radu, pa ponekad čak i kako sami govore u žargonu, „kupuju zaštitu na radu“ od ovlaštenih osoba koje su spremne „isprintati papirologiju“ po prihvatljivoj cijeni.

SIGURNOST: Uz klasične ozljede na radu, dugoročni problem predstavljaju psihosocijalni rizici, mišićno-koštani poremećaji, rast oboljelih od raka i drugih bolesti povezanih s radom. Na velikom broju radnih mjesta prisutan je barem jedan čimbenik psihosocijalnih rizika unutar organizacije. Kako unaprijediti proces izrade procjene rizika na mjestima rada, s ciljem da se prepoznaju takvi rizici i utvrde potrebne mjere prevencije?

PULJIĆ: Upravljanje psihosocijalnim rizicima, stresom ili neergonomskim postupcima na mjestima rada moramo razgraničiti prema njihovom vremenskom djelovanju. Ako su prisutni ograničeno kraće vrijeme, imamo tehničke i organizacijske mjere kojima ih možemo kontrolirati, međutim ne možemo ih kontrolirati na mjestima rada na kojima su prisutni dugo vrijeme ili trajno.

Posljednjih desetljeća intenzivno raste broj sjedećih mjesta rada. U raznim proizvodnim djelatnostima napreduje automatizacija i robotizacija, zbog čega se zatvara ogroman broj mjesta rada s udjelom fizičkih poslova, a otvara se daleko manji broj mjesta rada za rukovanje i upravljanje robotiziranim procesima. Jednako tako, na uredskim poslovima tehnologiju i tempo rada sve više diktiraju računala. Već odavno čovjek nije u stanju pratiti količinu informacija koju obrađuje računalo ni brzinu njihove obrade pa potreba za dugotrajnom visokom koncentracijom na mjestu rada uzrokuje stres, uz već prisutne ergonomske rizike.

Budući da se naša civilizacija ne želi odreći tehnološkog napretka niti ga ograničiti, trebalo bi naći način kako humanizirati procese kojima upravljaju računala i roboti. Skraćenje radnog vremena bila bi jedna od dobrodošlih mjera, ali nije realno u postojećim tržišnim uvjetima. Tržište ne valorizira dobre namjere poslodavaca koji bi skratili vrijeme izloženosti svojih radnika kako bi poboljšali njihovo zdravlje.

Smatram da će izloženost psihosocijalnim i ergonomskim rizicima postati masovan problem i da se neće moći otkloniti samo mjerama zaštite na radu.

SIGURNOST: Kako ocjenjujete normativnu regulativu u području zaštite na radu, da li je ona prenormirana ili podnormirana, koliko učestala izmjena propisa utječe na njihovu provedbu i propuste, i ukupno stanje u području zaštite na radu?

PULJIĆ: Kao što sam već naveo propisi su gotovo u potpunosti usklađeni s direktivama Europske unije. Jedan od važnih propisa koji je zastario i čak više nije usklađen ni sa samim Zakonom jest Pravilnik o poslovima s posebnim uvjetima rada.

Smatram da propisi nisu prenormirani u obvezama koje nameću sudionicima u zaštiti na radu, ali su prenormirani u administraciji koja prati te obveze. Pogrešno se smatralo da će se administriranje smanjiti kad se dopusti voditi administraciju zaštite na radu, osim u papirnatom i u elektroničkom obliku. Pokušajte izbrojiti stranice tekstova koje obvezno mora imati glavni inženjer na gradilištu na kojemu pedesetak radnika obavlja radove za više izvođača. Mislim da ćete brzo odustati od brojenja, a još manje ćete odlučiti sve te stranice pročitati.

Dakle, veliki dio administrativne podrške nema uporabnu vrijednost i trebalo bi je rekonstruirati na način da bude jednostavnija i manjeg obima, te bi na taj način bila pristupačnija poslodavcima, ovlaštenicima i radnicima.

SIGURNOST: Od ukupnog broja zaposlenih unutar EU, samozaposlene osobe čine 16,4 %, a u Hrvatskoj njihov je udio 11,1 %. Preporukom Vijeća EU o samozaposlenima, države članice se potiču na promicanje njihove sigurnosti i zdravlja te njihovo uključivanje u područje primjene nacionalnog zakonodavstva. Upozorava se da „samozaposleni radnici, bez obzira na to rade li sami ili uz zaposlenike, mogu biti izloženi rizicima za zdravlje i sigurnost sličnim onima koje doživljavaju zaposlenici“. Međutim, u našem zakonu obveze samozaposlenih osoba su minimizirane. Kakvo je Vaše iskustvo i što bi trebalo promijeniti u vezi sa sigurnošću tzv. „samozaposlenih osoba“?

PULJIĆ: Smatram da sigurnost i zdravlje samozaposlenih osoba nije dobro riješeno postojećim Zakonom. Izrijeckom da se Zakon na njih ne odnosi, oslobođeni su obveza ali i prava koja iz njega proizlaze i to samo zbog toga što ne postoji klasičan odnos poslodavca i radnika. Prijašnja definicija po kojima se samozaposlena osoba smatrala ujedno i poslodavcem i radnikom bila je primjerenija. Naravno da je opravdano pitanje trebaju li samozaposlene osobe provoditi sve obveze jednako kao i poslodavci, ali ne bi smjelo biti sporno da moraju imati jednaka prava kao radnici.

Problem da se osigura provedba Zakona od strane samozaposlene osobe, jer bi samozaposlena osoba trebala provoditi obveze sama prema sebi, bio je jedan od argumenata zašto je donesena navedena odredba Zakona. Međutim, taj argument nema stvarnog uporišta, zato što takvu situaciju možemo usporediti s drugim propisima. Primjerice samozaposlena osoba sama sebi plaća zdravstveni i mirovinski doprinos ili primjer da građani ne smiju sami u svojim stanovima nelegalno držati eksplozivna sredstva i niz drugih primjera.

Smatram da bi trebalo malo dobre volje i truda da se samozaposlene osobe ponovo na primjeren način uključe u zaštitu na radu.

SIGURNOST: Prisutan je značajan trend rasta rada izvan ureda, iz vlastitog doma ili bilo kojeg dijela svijeta koji ima internet. Praksa drugih zemalja ukazuje na odgovarajuću regulaciju pitanja zaštite zdravlja i sigurnosti kod rada od kuće ili na izdvojenom mjestu rada, dok je u Hrvatskoj navedeno pitanje zaštite na radu po nekima neregulirano. Što bi po Vašem mišljenju trebalo učiniti?

PULJIĆ: Ne bih se složio s konstatacijom da zaštita na radu na izdvojenom mjestu rada nije regulirana. Zakon pod pojmom izdvojeno mjesto rada vrlo široko obuhvaća sve oblike rada koje radnici obavljaju izvan prostorija i prostora poslodavca.

Propisano je da se na izdvojenom mjestu rada ne smiju obavljati poslovi s posebnim uvjetima rada. Nadalje, za niz poslova propisani su uvjeti prostora, mikroklima, sredstava rada i drugi uvjeti koji se ne mogu postići u sklopu normi za stam-

bene prostore. Propisano je da poslodavac mora prema radnicima na izdvojenim mjestima rada izvršavati sve obveze kao i prema radnicima koji obavljaju poslove u prostorijama ili na prostorima poslodavca. Procjenom rizika se pri tome moraju obuhvatiti svi specifični rizici koji su prisutni kod svakog pojedinog oblika ugovaranja rada. Smatram da veća regulacija zaštite na radu na izdvojenim mjestima rada nije potrebna.

SIGURNOST: Pojava novih zanimanja i novih načina rada, sve veći broj novih vrsta radnih mjesta i oblika rada (u područjima kao što su podugovaranje, digitalni rad, masovni rad putem interneta, rad na zahtjev, ekonomija dijeljenja i ekonomija platformi) predstavljaju nove rizike. Sve ovo predstavlja izazov inspektorima zaštite na radu od kojih se očekuje da posjeduju najnovija znanja o novim i nastajućim rizicima kao i potrebnim mjerama kako bi pružili odgovarajuće smjernice i poslodavcima i radnicima, ali mogli i učinkovito djelovati u provedbi nadzora. Kako to postići?

PULJIĆ: Inspektori rada za zaštitu na radu moraju biti, osim o propisima koje nadziru i o tehnologijama inspeksijskog rada, upoznati i s nizom tehnologija koje su danas prisutne u gospodarstvu.

To je oduvijek bio izazov za inspekciju rada jer se takve edukacije ne nude u državnoj upravi, rijetke su i na tržištu pa se uglavnom sve svede na osobni angažman inspektora.

SIGURNOST: U Hrvatskoj ministarstvo nadležno za rad izdaje ovlaštenja za rad pravnim i fizičkim osobama za poslove zaštite na radu, prikuplja podatke a ujedno i nadzire njihov rad. U Sloveniji nadzor nad obavljanjem stručnih zadataka, na temelju zahtjeva ili godišnjeg izvješća, provodi inspekcija rada izravno kod nositelja dozvole, kod naručitelja profesionalnih zadataka ili kod oba. Kako biste ocijenili rad ovlaštenih osoba u RH?

PULJIĆ: Nije moguće jednoznačno ocijeniti rad osoba ovlaštenih za obavljanje poslova zaštite na radu. Imamo veliki broj stručnih, savjesnih i profesionalnih osoba. Međutim, njihovo poslovanje ugrožava mali broj nesavjesnih osoba koje su spremne nezakonito postupati, prije svega u

pregledu i ispitivanju sredstava rada i u osposobljavanju radnika za rad na siguran način.

Nažalost, u Zakonu ne postoje odredbe koje bi to kvalitetno riješile, tako da u ovim okolnostima niti inspekcija rada niti ministarstvo nadležno za rad ne mogu biti uspješni.

Smatram da bi trebalo prije svega ograničiti broj ovlaštenja po pojedinim regionalnim tržištima ili po županijama, kako bi se smanjila potreba za konkurencijom između ovlaštenih osoba. Uz to bi trebalo značajno zaštititi kaznene odredbe za ovlaštene osobe i za odgovorne osobe u ovlaštenim pravnim osobama.

SIGURNOST: Od 1. travnja 2019. započeo je s radom Državni inspektorat kao središnje tijelo državne uprave, u sklopu kojeg je objedinjen rad inspeksijskih službi, a unutar te organizacije ustrojen je Sektor inspekcije rada, koji pokriva i područje zaštite na radu. Hoće li takva promjena omogućiti bolje uvjete rada u području inspekcije zaštite na radu?

PULJIĆ: Inspekcija rada u području zaštite na radu bila je na razini sektora u Inspektoratu rada i u Državnom inspektoratu do kraja 2020., kada je spuštena na razinu službi. Već sam naveo da se, zbog smanjenja broja inspektora i neprimjerenog stava prema inspekciji rada u području zaštite na radu, teško mogu očekivati značajna poboljšanja uvjeta rada inspektora rada za zaštitu na radu.

SIGURNOST: Nova EU strategija sigurnosti i zaštite zdravlja na radu 2021.-2027. usmjerena je na tri međusektorska cilja, a to su: upravljanje promjenama koje donose zelena, digitalna i demografska tranzicija, kao i promjenama u tradicionalnom radnom okruženju, poboljšanje prevencije nesreća i bolesti te povećanje pripravnosti za moguće buduće krize. Koji su po Vašem mišljenju ključni izazovi za inspekciju zaštite na radu u narednom razdoblju?

PULJIĆ: U predstojećem razdoblju inspekciju rada za zaštitu na radu očekuje niz novih tehnologija koje se razvijaju i implementiraju u razvijenijim zemljama kao što su proizvodni pogoni bez stalnih mjesta rada, upravljanje procesima rada na daljinu, obavljanje poslova transporta bez radnika, isključivo digitalna komunikacija u

upravljanju svim procesima i druge. No, kako nas je već povijest naučila, paralelno s usvajanjem novih tehnologija, razvijenije zemlje će prepuštati manje razvijenim zemljama manje profitabilne tehnologije koje imaju veći udio sirovina i rada u troškovima proizvodnje, koje su manje sigurne za okoliš i koje nemaju razvojnu perspektivu, kao što su proizvodnja goriva na osnovi ugljikovodika, proizvodnja energije od različitih otpadnih tvari, recikliranje gotovo svih vrsta materijala, prerada baznih sirovina i izrada poluproizvoda. Nakon negativnih iskustava SAD-a i Velike Britanije, redistribucija istraživanja i proizvodnje u sektorima koji su važni za stabilnost i sigurnost država više neće biti toliko globalna, bez obzira na cijenu rada i visoke troškove sigurnosti i zaštite zdravlja.

U tim okolnostima sve inspekcije koje se bave sigurnošću, zaštitom zdravlja i zaštitom okoliša (sanitarna inspekcija, zaštita od požara, zaštita okoliša i zaštita na radu) očekuje mnogo učenja i rada, te veću odgovornost, posebno kako bi izbjegli rizike pri izdavanju potvrda na glavne projekte za izgradnju građevina namijenjenih za rad.

Uz to za inspekciju u području zaštite na radu bit će sve značajniji rizici koji proizlaze iz zapošljavanja sve većeg broja stranaca u Republici Hrvatskoj. U tom će dijelu biti nužno dopuniti propise zaštite na radu u dijelu obavještanja radnika i osposobljavanja za rad na siguran način, kako bi se stranim radnicima osigurala ista razina sigurnosti i zaštite zdravlja na radu kao i domaćim radnicima.

SIGURNOST: Što biste poručili ključnim sudionicima u području zaštite na radu?

PULJIĆ: Svim sudionicima u zaštiti na radu, posebno inspektorima rada za zaštitu na radu, stručnjacima zaštite na radu i ovlaštenim osobama, želim poručiti da ustraju na stručnom i profesionalnom radu te stručnom usavršavanju bez obzira na trenutne okolnosti, jer samo na taj način stvaraju temelje za poboljšanja i napredak.

Značajna poboljšanja i napredak u ovome području mogu se ostvariti djelovanjem svih sudionika u zaštiti na radu koji su na položajima u ministarstvima, inspekciji, medicini rada, udrugama poslodavaca i udrugama radnika, ako u svakoj prilici snažno promoviraju implementaciju uku-

pnog sustava sigurnosti i zaštite zdravlja na radu te umrežavanje svih sudionika.

Zahvaljujem Vam na razgovoru i želim da u miru i dobrom zdravlju provodite vrijeme u trećoj

životnoj dobi, a po potrebi i pružite korisne savjete mlađim kolegicama i kolegama, kako bi zajedno učinili napredak u sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu, na dobrobit radnika, poslodavaca i društva u cjelini.

*Urednik rubrike Gost-urednik:
mr. sig. Vitomir Begović*